PROMEQ
Inclusive Promotion of Health and Wellbeing

UNIVERSITY OF EASTERN FINLAND

Kestävä hyvinvointi ja sen edistäminen

Eduskunnan tulevaisuusvaliokunta 21.4.2017

ESITYS VALIOKUNNASSA

Professori Marja Vaarama, Itä-Suomen yliopisto

marja.vaarama@uef.fi

Kestävä hyvinvointi

- Kestävän hyvinvoinnin perusta on terve, koulutettu ja hyvinvoiva väestö – ilman sitä ole sen enempää hyvinvointia, toimivaa taloutta kuin kestävää kehitystäkään.
- Hyvinvoinnin kestävyyttä voidaan arvioida hyvinvoinnin tilan ja jakauman oikeudenmukaisuutena sukupolvien sisällä ja välillä sekä alueellisesti, ja investoineina tulevien sukupolvien hyvinvointiin
- Kestävän kehityksen pilarit ovat sosiaalinen, taloudellinen ja ekologinen kestävyys – nämä ovat jännitteisessä suhteessa toisiinsa mutta toisistaan riippuvaisia – talous ja ekologia määrittävät hyvinvoinnin tuotannon reunaehdot, sosiaalinen inhimillisten resurssien uusiutumisen, tuotannon eettisen kestävyyden ja jaon oikeudenmukaisuuden.

Hyvinvointitalous ja -palvelut

- Hyvinvointitalous perustuu investointiajatteluun – yhteiskunta investoi ihmisten hyvinvointiin, koulutukseen ja terveyteen tuottaakseen hyvinvointia nyt ja huomenna.
- Hyvinvointipalveluiksi voidaan katsoa kaikki yksilölliset palvelut, jotka tuotetaan julkisin varoin käyttäjälle ilmaiseksi tai alennettuun hintaan, sekä yksityisten tuottamien näiden palvelujen käytöstä maksettu korvaus. (Tilastokeskus 2012)
  - Sosiaali- ja terveyspalvelut, tehtävänä on luoda ja edistää hyvinvointia.
  - Koulutus valtaistaa ihmiset selviämään elämässä
  - Kulttuuri- ja vapaa-ajan palvelut lisäävät hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä

Kestävän hyvinvoinnin edistäminen

- Kestävää hyvinvointia voidaan edistää investoimalla ihmisten terveyteen, koulutukseen, osallisuuteen ja muihin hyvinvoinnin edellytysten tukemiseen, julkisen sektorin toiminnan korkeaan laatuun ja yhteiskunnan vakauteen.
- Suomi toteuttanut jo pitkään sosiaalisten investointien politiikkaa, mistä osoituksena väestön terveyden ja hyvinvoinnin kasvu ja maailmanlaajuisesti hienot vertailutulokset – tätä linjaa tulisi jatkaa
- Kuitenkin sosiaalinen kestävyys koetuksella hyvinvoinnin eriarvon takia - miten siis vahvistaa sosiaalista kestävyyttä?
- Väestön ikääntyminen ja nykyiset hyvinvointi- ja terveyserot ovat kestävän hyvinvoinnin koetinkiviä, eivätkä korjaannu ilman määrätietoista ja kokonaisvaltaista yhteiskuntapolitiikkaa.

Suomen väestöllisen huoltosuhteen muutos (lasten ja 65+ täyttäneiden lkm/100 työikäistä), toteuma vv. 1865-2014 ja ennuste vuoteen 2060

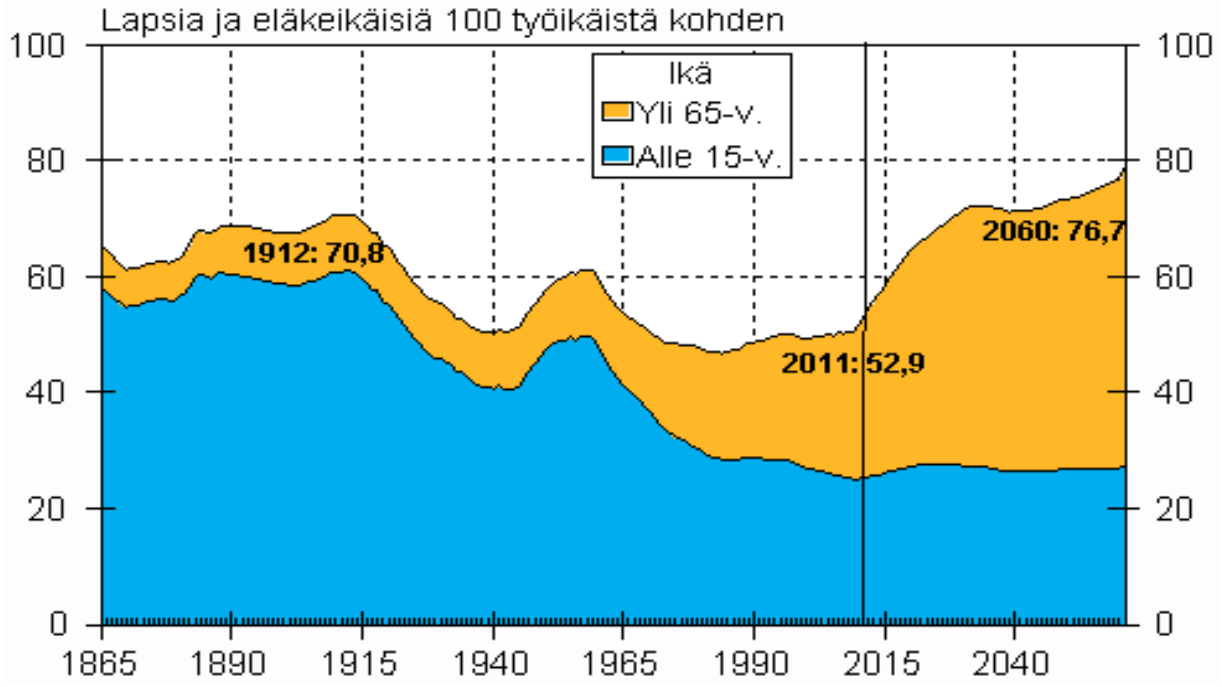

Lähde: Tilastokeskus

- V. 1915 köyhän Suomen huoltosuhde oli korkeampi kuin nykyisen rikkaan, v.2030 hieman korkeampi kuin v. 1915
- Terve ja koulutettu väestö sekä elinikäinen oppiminen edellytyksiä tarvittavalle yhteiskunnalliselle kehitykselle ja aktiiviselle vanhenemiselle.
- Silver Economy on mahdollisuus

Sosiaalinen kestävyys? Miten konkretisoida ja mitata sosiaalista kestävyyttä?

Sosiaalista kestävyyttä välittävät yhteiskunnalliset investoinnit ja prosessit (mittarit ks. taustamateriaali)

Sosiaalinen kestävyys	
Sosiaalinen turvallisuus 	*Oikeudenmukainen resurssien jako, työ, toimeentulo, asuminen, sote-palvelujen saatavuus, elinympäristön terveellisyys, turvallisuus, suoja puutteelta ja syrjäytymiseltä*
Sosiaalinen valtaistaminen 	*Kansalaisten terveys, koulutus, kyvykkyyksien tuki ja niiden käytön mahdollistaminen luovat resilienssiä, suoja tietämättömyyttä ja mielivaltaa vastaan*
Sosiaalinen osallisuus 	*Sosiaaliset oikeudet, kulttuuri-instituutiot, syrjimättömyys, lähidemokratia*
Sosiaalinen koheesio 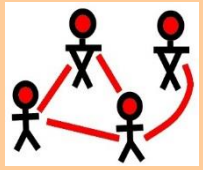	*Luottamus, solidaarisuus sukupolvien sisällä ja välillä, yhteisöllisyys*

Kestävän hyvinvoinnin systeemimalli sosiaalisen kestävyyden ja elämänlaadun viitekehyksessä

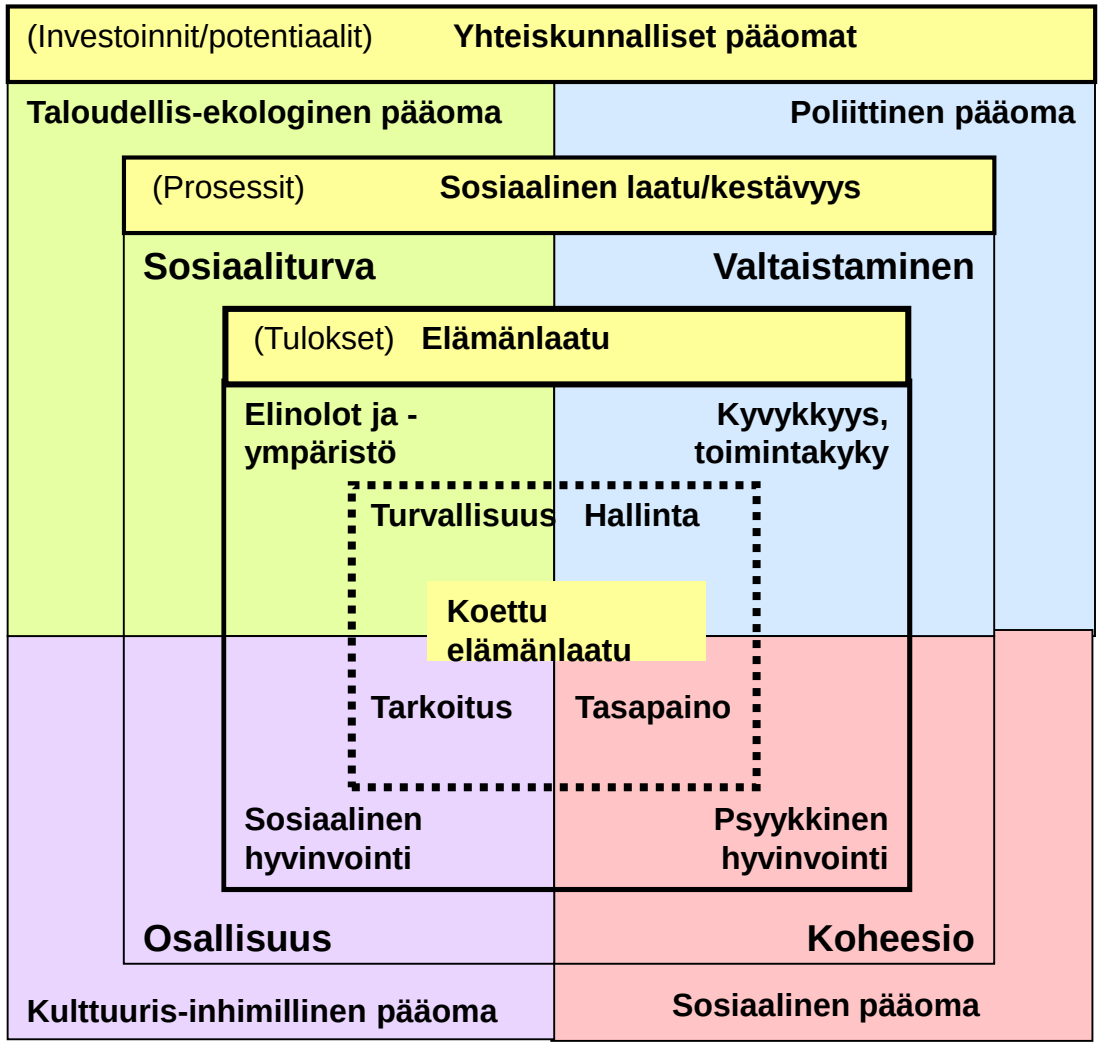

Välineellinen fokus

Arvioinnin fokus

Vaarama & Pieper 2014

Mitä malli tarkoittaa?

- Aktiivinen, terve, koulutettu, hyvinvoiva ja toisistaan välittävä väestö nähdään yhteiskunnan tavoitteina ja pääomina
- Näihin investoidaan johdonmukaisesti niin, että kaikki toimet viritetään tukemaan vision saavuttamista, politiikat on yhteen sovitettu, tavoitteille ristiriitaisia toimia ei rahoiteta
- Yhteiskunnan kaikkia pääomia (taloudellinen, teknologinen, sosiaalinen, kulttuurinen, ekologinen, inhimillinen) hyödynnetään hyvinvoinnin tuotannossa
- Hyvinvoinnin tilan ja jakauman kehitystä seurataan säännöllisesti ja arvioidaan julkisesti, kansalaiset mukana arvioinnissa

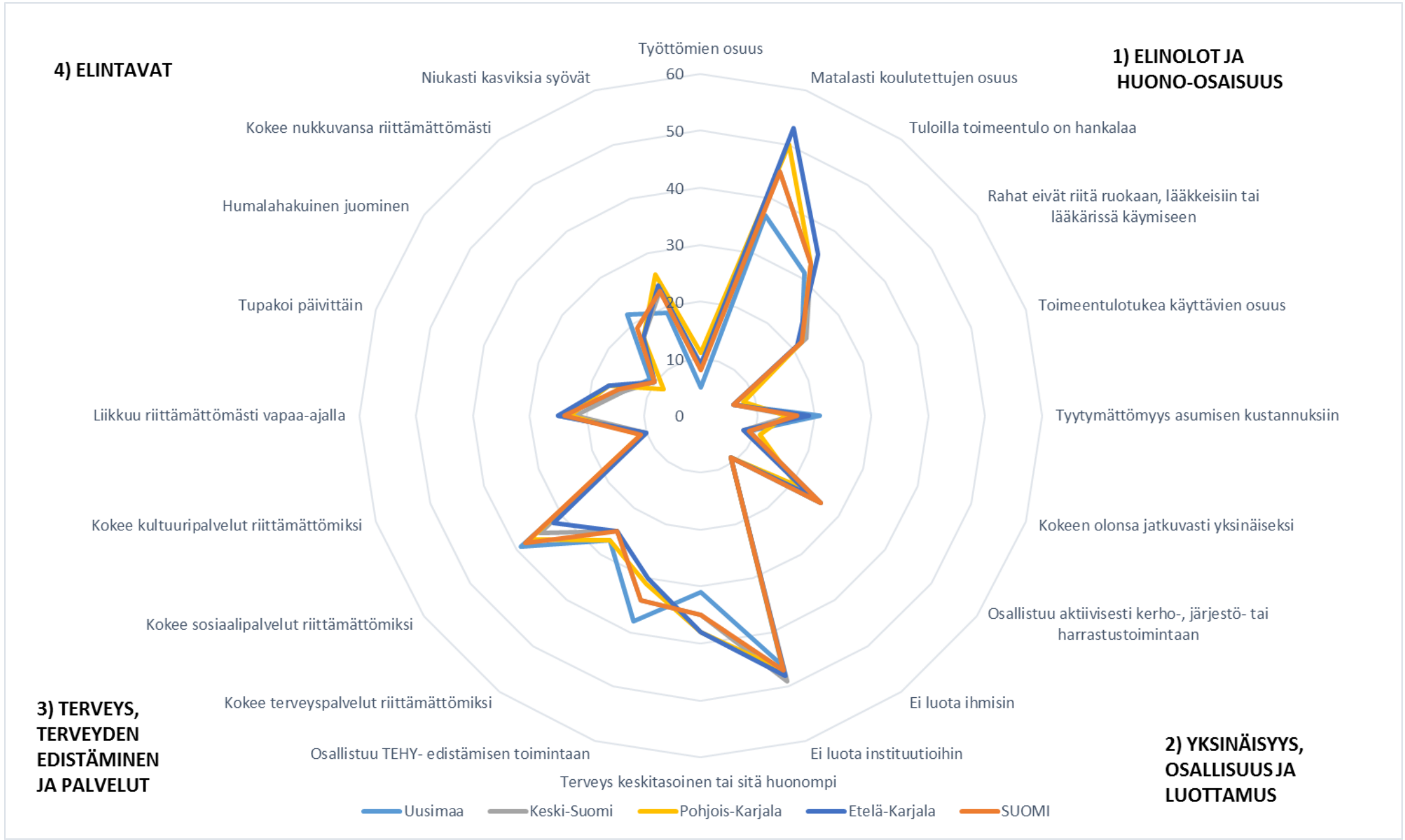
4) ELINTAVAT
1) ELINOLOT JA HUONO-OSAISUUS
3) TERVEYS, TERVEYDEN EDISTÄMINEN JA PALVELUT
2) YKSINÄISYYS, OSALLISUUS JA LUOTTAMUS
Työttömien osuus
Matalasti koulutettujen osuus
Tuloilla toimeentulo on hankalaa
Rahat eivät riitä ruokaan, lääkkeisiin tai lääkärissä käymiseen
Toimeentulotukea käyttävien osuus
Tyytymättömyys asumisen kustannuksiin
Kokeen olonsa jatkuvasti yksinäiseksi
Osallistuu aktiivisesti kerho-, järjestö- tai harrastustoimintaan
Ei luota ihmisin
Ei luota instituutioihin
Terveys keskitasoinen tai sitä huonompi
Osallistuu TEHY- edistämisen toimintaan
Kokee terveyspalvelut riittämättömiksi
Kokee sosiaalipalvelut riittämättömiksi
Kokee kultuuripalvelut riittämättömiksi
Liikkuu riittämättömästi vapaa-ajalla
Tupakoi päivittäin
Humalahakuinen juominen
Kokee nukkuvansa riittämättömästi
Niukasti kasviksia syövät
60
50
40
30
20
10
0
Uusimaa
Keski-Suomi
Pohjois-Karjala
Etelä-Karjala
SUOMI

Valtioneuvoston selonteko

- Tunnistaa monia edellisistä haasteista, mutta eriarvon kasvu, yhteiskunnan eheyden murenemisen merkit, alueelliset erot ja etenkin väestön ikääntyminen saavat liian vähän huomiota
- Ongelmien osalta painotetaan paljon yksilöä ja yksilön vastuuta, mutta ei yhteiskunnan eriarvoa tuottavia ja ylläpitäviä mekanismeja ja prosesseja. Ilman puuttumista näihin ei ilkeitä ongelmia pystytä korjaamaan.
- Teknologian ja digitalisaation (esim. robotisaatio, keinoäly) mahdollisuudet jäävät vähälle keskustelulle
- Paljon hyviä tarkoituksia, mutta samaan aikaan vastakkaisiin suuntiin toimivia päätöksiä ja politiikkatoimia
- Onko yhteistä visiota, jota johdonmukaisesti toteutetaan?

Kiitos!

uef.fi